

פרשת שופטים

(ע"פ הרב מרדכי קמינצקי)

קשה יותר להתכונן כיאה למלחמה מאשר לנהל את המלחמה עצמה. שורה של הסתייגויות ניתנו לעם ישראל כהכנה ליציאה למלחמה: חיילים שאך התחתנו, או שבנו בית חדש, או ששתלו כרם חדש, קבלו הוראה מאת הקצין האחראי, לעזוב את הצבא ולחזור למקומם. בנוסף חיילים חלשי לב מבחינה מוסרית או רוחנית נדרשו לחזור הביתה כדי לא להחליש את לבם של אחרים בקרב.

אבל מלחמה חייבת להתחיל עם עידוד. לכן, לפני שהקצינים שאלו את השאלות כדי שישחררו מספר חיילים משרות פעיל, הכהן נשא דרשה להרמת המוראל. הכהן פתח במילים המפורסמות ביותר ביהדות: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם קָרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֲבִיכֶם; אֵל יִרְדּוּ לְבַבְכֶם, אֵל תִּירָאוּ וְאֵל תַּחֲפֹזוּ וְאֵל תַּעֲרֹצוּ מִפְּנֵיהֶם. כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הָאֵל הַיָּחִיד, עִמָּכֶם, לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֲבִיכֶם, לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם" (דברים כ', ג-ד). רש"י מבאר את הביטוי המוכר כל כך: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל". המילים האלה הם ההמנון הלאומי של העם היהודי, שאמונתו נכללה בתצהיר הבא מיד אחריהם: "ה' אֱלֹהֵינוּ, ה' אֶחָד" (דברים ו', ד). רש"י מחבר את שיחת העידוד שלפני הקרב, שבפרשת שופטים עם המילים המיוחדות, שקראנו לפני מספר שבועות בפרשת ואתחנן. הוא מסביר שהביטוי "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" שהכהן השתמש בהן בפתיחה, משמש בפועל כרמז להקב"ה. הכהן מצהיר בעיקרון ש"אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם".

יש לשאול: האם אין הכהן מדבר אל העם? אם רש"י אומר לנו שבבחירת המילים האלו מסתתר מסר מרומז להקב"ה, האם אין אנו יכולים להעריך שאולי נמצא כאן גם כן מסר חשוב, גם אם מרומז, לאומתו?

"הרפיוזניק" יוסף מנדלביץ, שהיה אסור במחנה עבודה על ידי שלטונות של ברית המועצות, סירב בעקשנות לוותר על אמונתו הדתית. הוא עשה לעצמו כיפה, שהוא לבש בגאווה במחנה.

פעם, שמע הקולונל של הקג"ב, שהיה אחראי על המחנה, על התנהגותו של מנדלביץ, והזמין אותו למשרדו ואיים עליו.

"תוריד את הדבר הזה מעל ראשך, או אני הורג אותך!" הוא דרש ממנו.

מנדלביץ לא התרגש. "אתה יכול להרוג אותי, אבל אני לא אוריד אותו". הקצין נדהם מעמדתו השלווה של יוסף. מתוך ייאוש, הוא שאל אותו: "האם אינך מפחד למות?"

מנדלביץ רק חייך חרישית. "אלה שימותו בהוראותיו של ברז'נייב מפחדים למות. אולם, אלה שמאמינים שמותם יקרה בציווי של הקב"ה, אינם מפחדים מציוויו". הסמליות של שימוש במילים של "שמע ישראל", הנקשר לאמונתנו הכנה באחדותו ובשלמותו של הקב"ה, היא מאוד משמעותית.

הכהן מצווה ליהודים להיכנס לשדה הקרב ללא פחד. אין הצהרה מוכרת טובה יותר מאשר "שמע ישראל" למטרה הזאת. המילים האלה שמרו על אמונתנו ועל קור הרוח שלנו במשך כל הזמנים שבהם עמדנו בסכנת מוות בכל ההיסטוריה שלנו. בזמן האינקוויזיציה הספרדית הן היו על שפתינו. במשך מסעות הצלב, צעקנו אותן בתוך בתי הכנסת שהיו על סף שרפה. ובימי השואה, דקלמו אותם אלה שצעדו בשקט לקראת פגישה עם מחבר המילים הנערצות האלה, ששאבו את אמונתם של הנשמות היהודיות, בצורה החלטית יותר מאשר השרשראות שכבלו את גופותיהם השבריריים.

בעל ה"חפץ חיים" היה ממריץ את החיילים לחזור שוב ושוב על הפרשיות של "שמע ישראל" במשך הקרב. הדבר יחזק את אמונתם וישכך את פחדיהם. המילים של "שמע ישראל" נשאו את קריאת הקרב של היהודי הפשוט המתמרן בעולם מלא במוקשים של כפירה ופיתוי.

זוהי קריאת הקרב של אמונתנו המעודדת אומה שלמה להיות חזקה, ומזכירה לנו שהקב"ה אתנו. לא משנה מהו המסר, אין הקדמה משובחת יותר מאשר "שמע ישראל". וגם במשך הקרב, אין מילים טובים יותר...